

Práva a povinnosti dieťaťa, žiaka a jeho zákonného zástupcu alebo zástupcu zariadenia

(ZÁKON č. 245/2008 Z. z. z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 144)

a.) Dieťa alebo žiak má právo na

1. rovnoprávny prístup ku vzdelávaniu,
2. bezplatné vzdelanie v základných školách a v stredných školách, 80)
3. bezplatné vzdelanie pre päťročné deti pred začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky v materských školách,
4. vzdelanie v štátnom jazyku a materinskom jazyku v rozsahu ustanovenom týmto zákonom,
5. individuálny prístup rešpektujúci jeho schopnosti a možnosti, nadanie a zdravotný stav v rozsahu ustanovenom týmto zákonom,
6. bezplatné zapožičiavanie učebníc a učebných textov na povinné vyučovacie predmety,
7. úctu k jeho vierovyznaniu, svetonázoru, národnostnej a etnickej príslušnosti,
8. poskytovanie poradenstva a služieb spojených s výchovou a vzdelávaním,
9. výchovu a vzdelávanie v bezpečnom a hygienicky vyhovujúcom prostredí,
10. organizáciu výchovy a vzdelávania primeranú jeho veku, schopnostiam, záujmom, zdravotnému stavu a v súlade so zásadami psychohygieny,
11. úctu k svojej osobe a na zabezpečenie ochrany proti fyzickému, psychickému a sexuálnemu násiliu,
12. na slobodnú voľbu voliteľných a nepovinných predmetov v súlade so svojimi možnosťami, záujmami a záľubami v rozsahu ustanovenom vzdelávacím programom,
13. na informácie týkajúce sa jeho osoby a jeho výchovno-vzdelávacích výsledkov,
14. na individuálne vzdelávanie za podmienok ustanovených týmto zákonom podľa § 24 tohto zákona.
15. **dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami má právo** na výchovu a vzdelávanie s využitím špecifických foriem a metód, ktoré zodpovedajú jeho potrebám, a na vytvorenie nevyhnutných podmienok, ktoré túto výchovu a vzdelávanie umožňujú.
16. **dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami má právo** používať pri výchove a vzdelávaní špeciálne učebnice a špeciálne didaktické a kompenzačné pomôcky; nepočujúcim deťom a žiakom sa zabezpečuje právo na vzdelávanie s použitím posunkovej reči nepočujúcich ako ich prirodzeného komunikačného prostriedku; nevidiacim deťom a žiakom sa zabezpečuje právo na výchovu a vzdelávanie s použitím Braillovoho písma; deťom a žiakom s narušenou komunikačnou schopnosťou

sa zabezpečuje právo na výchovu a vzdelávanie prostredníctvom náhradných spôsobov dorozumievania.

b.) Dieťa alebo žiak je povinný

1. neobmedzovať svojím konaním práva ostatných osôb zúčastňujúcich sa výchovy a vzdelávania,
2. dodržiavať školský poriadok školy a ďalšie vnútorné predpisy školy alebo školského zariadenia,
3. chrániť pred poškodením majetok školy alebo školského zariadenia a majetok, ktorý škola alebo školské zariadenie využíva na výchovu a vzdelávanie,
4. chrániť pred poškodením učebnice, učebné texty a učebné pomôcky, ktoré im boli bezplatne zapožičané,
5. pravidelne sa zúčastňovať na výchove a vzdelávaní a riadne sa vzdelávať, ak tento zákon neustanovuje inak,
6. konať tak, aby neohrozoval svoje zdravie a bezpečnosť, ako aj zdravie a bezpečnosť ďalších osôb zúčastňujúcich sa na výchove a vzdelávaní,
7. ctíť si ľudskú dôstojnosť svojich spolužiakov a zamestnancov školy alebo školského zariadenia,
8. rešpektovať pokyny zamestnancov školy alebo školského zariadenia, ktoré sú v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, vnútornými predpismi školy a dobrými mravmi.

c.) Zákonný zástupca má právo

- vybrať pre svoje dieťa školu alebo školské zariadenie, ktoré poskytuje výchovu a vzdelávanie podľa tohto zákona, zodpovedajúce schopnostiam, zdravotnému stavu, záujmom a záľubám dieťaťa, jeho vierovyznaniu, svetonázoru, národnosti a etnickej príslušnosti; právo na slobodnú voľbu školy alebo školského zariadenia možno uplatňovať v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy.

Zákonný zástupca dieťaťa alebo žiaka alebo zástupca zariadenia má právo

1. žiadať, aby sa v rámci výchovy a vzdelávania v škole alebo v školskom zariadení poskytovali deťom a žiakom informácie a vedomosti vecne a mnohostranne v súlade so súčasným poznaním sveta a v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa tohto zákona,
2. oboznámiť sa s výchovno-vzdelávacím programom školy alebo školského zariadenia a školským poriadkom,
3. byť informovaný o výchovno-vzdelávacích výsledkoch svojho dieťaťa,

4. na poskytnutie poradenských služieb vo výchove a vzdelávaní svojho dieťaťa,
5. zúčastňovať sa výchovy a vzdelávania po predchádzajúcom súhlase riaditeľa školy alebo školského zariadenia,
6. vyjadrovať sa k výchovno-vzdelávaciemu programu školy alebo školského zariadenia prostredníctvom orgánov školskej samosprávy,
7. byť prítomný na komisionálnom preskúšaní svojho dieťaťa po predchádzajúcom súhlase riaditeľa školy.

Zákonný zástupca dieťaťa alebo žiaka alebo zástupca zariadenia je povinný

1. vytvoriť pre dieťa podmienky na prípravu na výchovu a vzdelávanie v škole a na plnenie školských povinností,
 2. dodržiavať podmienky výchovno-vzdelávacieho procesu svojho dieťaťa určené školským poriadkom,
 3. dbať na sociálne a kultúrne zázemie dieťaťa a rešpektovať jeho špeciálne výchovnovzdelávacie potreby,
 4. informovať školu alebo školské zariadenie o zmene zdravotnej spôsobilosti jeho dieťaťa, jeho zdravotných problémoch alebo iných závažných skutočnostiach, ktoré by mohli mať vplyv na priebeh výchovy a vzdelávania,
 5. nahradiť škodu, ktorú žiak úmyselne zaviniť.
- Zákonný zástupca dieťaťa alebo zástupca zariadenia je **povinný prihlásiť dieťa na plnenie povinnej školskej dochádzky** a dbať o to, aby dieťa dochádzalo do školy pravidelne a včas, ak mu nezabezpečí inú formu vzdelávania podľa tohto zákona; dôvody neprítomnosti dieťaťa na výchove a vzdelávaní doloží dokladmi v súlade so školským poriadkom.
 - Ak sa dieťa alebo žiak nemôže zúčastniť na výchove a vzdelávaní v škole alebo v školskom zariadení, jeho zákonný zástupca alebo zástupca zariadenia je **povinný oznámiť škole alebo školskému zariadeniu bez zbytočného odkladu príčinu jeho neprítomnosti**. Za dôvod ospravedlniteľnej neprítomnosti dieťaťa alebo žiaka sa uznáva najmä choroba, prípadne lekárom nariadený zákaz dochádzky do školy, mimoriadne nepriaznivé poveternostné podmienky alebo náhle prerušenie premávky hromadných dopravných prostriedkov, mimoriadne udalosti v rodine alebo účasť dieťaťa alebo žiaka na súťažiach.
 - Neprítomnosť maloletého dieťaťa alebo žiaka, ktorá trvá najviac **tri po sebe nasledujúce vyučovacie dni, ospravedlňuje jeho zákonný zástupca** alebo zástupca zariadenia; vo výnimočných a osobitne odôvodnených prípadoch škola môže vyžadovať lekárske potvrdenie o chorobe dieťaťa alebo žiaka alebo iný doklad potvrdzujúci odôvodnenosť jeho neprítomnosti. Ak neprítomnosť dieťaťa alebo žiaka z dôvodu ochorenia trvá dlhšie ako tri po sebe nasledujúce

vyučovacie dni, predloží dieťa, žiak, jeho zákonný zástupca alebo zástupca zariadenia **potvrdenie od lekára.**

Povinná školská dochádzka (PŠD)

Povinná školská dochádzka sa začína spravidla začiatkom školského roka, ktorý nasleduje po dni, keď dieťa dovŕši 6. rok veku. Je 10 – ročná a trvá najdlhšie do konca školského roka, v ktorom žiak dovŕšil 16. rok veku. Zápis do 1. ročníka základnej školy sa koná každoročne v termíne od 15. 1. do 15. 2. – v zmysle VZN č. 7/2008 MČ Bratislava - Rača o prijímaní na výchovu a vzdelávanie v školách v zriaďovateľskej pôsobnosti MČ Bratislava – Rača. Miesto a čas zápisu určí riaditeľ školy. Zriaďovateľ v spolupráci s riaditeľstvami škôl vyhlásia jednotný termín zápisu pre školy. Žiak plní povinnú školskú dochádzku spravidla v obvode (rajóne), kde má trvalý alebo prechodný pobyt. Ak sa zákonný zástupca rozhodne, že jeho dieťa bude plniť povinnú školskú dochádzku v inom obvode, je povinný túto skutočnosť oznámiť riaditeľovi školy, do ktorej obvodom patrí. Školské obvody presne určuje všeobecne záväzné nariadenie mestskej časti Bratislava – Rača č. 9/2009 o určení školských obvodov základných škôl v mestskej časti Bratislava – Rača.

Zákonný zástupca dieťaťa je povinný prihlásiť dieťa na plnenie povinnej školskej dochádzky v základnej škole (ďalej len „zápis“). Zápis sa koná od 15. januára do 15. februára, ktorý predchádza začiatku školského roka, v ktorom má dieťa začať plniť povinnú školskú dochádzku (§ 20 ods. 2 zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní).

Formy osobitného spôsobu plnenia školskej dochádzky sú :

a) *individuálne vzdelávanie*, ktoré sa uskutočňuje bez pravidelnej účasti na vzdelávaní v škole podľa tohto zákona (ďalej len „individuálne vzdelávanie“ § 24 ods. 1-14 zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní),

(1) O povolení individuálneho vzdelávania rozhoduje riaditeľ školy, do ktorej bol žiak prijatý (ďalej len „kmeňová škola“), na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu maloletého žiaka alebo na základe písomnej žiadosti plnoletého žiaka.

(2) O povolení individuálneho vzdelávania rozhoduje riaditeľ školy v rámci rozhodovania o oslobodení žiaka od povinnosti dochádzať do školy podľa osobitného predpisu.27) Individuálne vzdelávanie sa povoľuje:

- a) žiakovi školy, ktorému jeho zdravotný stav neumožňuje účasť na vzdelávaní v škole,
- b) žiakovi prvého stupňa základnej školy,

c) žiakovi, ktorý bol vzatý do väzby alebo je vo výkone trestu odňatia slobody, ktorému nemožno zabezpečiť účasť

b) vzdelávanie v školách mimo územia Slovenskej republiky,

c) vzdelávanie v školách zriadených iným štátom na území Slovenskej republiky so súhlasom zastupiteľského úradu iného štátu,

d) vzdelávanie v školách, v ktorých sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie podľa medzinárodných programov na základe poverenia ministerstva školstva,

e) individuálne vzdelávanie v zahraničí pre žiakov základnej školy,

f) podľa individuálneho učebného plánu.

(§ 23 ods. 2 zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní)

Čo robiť, ak dieťa po dovŕšení šiesteho roku veku nedosiahlo školskú spôsobilosť ?

- Riaditeľ školy rozhodne¹⁹⁾ o odklade začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky dieťaťa o jeden školský rok alebo o zaradení dieťaťa do nultého ročníka základnej školy, a to vždy na žiadosť zákonného zástupcu. (Ak zároveň pochádza zo sociálne znevýhodneného prostredia.)
- Súčasťou žiadosti zákonného zástupcu je odporúčenie všeobecného lekára pre deti a dorast a odporúčenie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie.
- Riaditeľ školy môže rozhodnúť o odklade začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky dieťaťa alebo o jeho zaradení do nultého ročníka aj na návrh materskej školy, ktorú dieťa navštevuje, a na základe predchádzajúceho odporúčenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, a to vždy s informovaným súhlasom zákonného zástupcu.
- **Zákonný zástupca má právo rozhodnúť o tom, či dieťa s odloženou školskou dochádzkou bude navštevovať materskú školu alebo nultý ročník.**

Nultý ročník

Nultý ročník základnej školy je určený pre deti, ktoré k 1. septembru dosiahli fyzický vek 6 rokov, ale nedosahujú školskú zrelosť, pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia a nie je u nich predpoklad zvládnutia učiva 1. ročníka základnej školy za 1 školský rok. Vyučovanie sa môže organizovať formou rôznych akceleračných programov a cvičení na rozvoj poznávacích a mimopoznávacích funkcií a čiastočným plnením učebných osnov 1. ročníka základnej školy. V školskom roku 2007/2008 sa prvýkrát otvoril nultý ročník v Základnej škole s materskou školou Hubeného 25. Nultý ročník sa v tento školský rok otvorí aj v ZŠ Tbiliská 4.

Čo robiť, ak sa u žiaka prvého ročníka základnej školy, ktorý nemal odložený začiatok povinnej školskej

dochádzky a neabsolvoval nultý ročník základnej školy, v prvom polroku prvého ročníka dodatočne zistí, že nedosiahol školskú spôsobilosť?

- Riaditeľ školy za podmienok môže rozhodnúť o dodatočnom odložení plnenia povinnej školskej dochádzky alebo o jeho zaradení do nultého ročníka.
- Zákonný zástupca má právo rozhodnúť o tom, či dieťa s dodatočne odloženou školskou dochádzkou bude navštevovať materskú školu alebo nultý ročník.

Čo robiť, ak dieťa ani po odložení začiatku povinnej školskej dochádzky alebo po dodatočnom odložení plnenia povinnej školskej dochádzky nedosiahlo školskú spôsobilosť?

- Najneskôr však 1. septembra, ktorý nasleduje po dni, v ktorom dieťa dovŕšilo ôsmy rok veku, bude zaradené do prvého ročníka alebo so súhlasom zákonného zástupcu.

Čo potrebuje zákonný zástupca k prijatiu svojho dieťaťa na plnenie PŠD do ZŠ, ktoré nedovŕšilo šiesty rok veku?

- Zákonný zástupca je povinný k žiadosti predložiť súhlasné vyjadrenie príslušného zariadenia **výchovného poradenstva a prevencie a súhlasné vyjadrenie všeobecného lekára pre deti a dorast.**

Žiakovi so zdravotným znevýhodnením, ktorý je oslobodený od povinnosti dochádzať do školy a jeho zdravotný stav mu neumožňuje vzdelávať sa, **sa vzdelávanie neposkytuje do pominutia dôvodov**, a to **na základe písomného odporúčenia všeobecného lekára pre deti a dorast a písomného odporúčenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie.**

Školský klub detí

MŠ SR podľa § 119 zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní v znení neskorších predpisov a Vyhlášky MŠ SR č.306/2009 o školskom klube detí, školskom stredisku záujmovej činnosti, centre) s účinnosťou od 1.09.2009 ustanovuje:

§ 2

(1) Výchovno-vzdelávacia činnosť v klube sa uskutočňuje v ranných hodinách a popoludňajších hodinách počas pracovných dní. Ak sa vyučovanie organizuje v dvoch zmenách, výchovno-vzdelávacia činnosť v klube sa uskutočňuje aj v dopoludňajších hodinách.

(2) Pri uskutočňovaní výchovno-vzdelávacej činnosti v klube sa dodržiava pravidelné striedanie oddychovej a záujmovej aktivity dieťaťa s aktivitou súvisiacou s prípravou na vyučovanie.

(3) Výchovno-vzdelávacia činnosť klubu sa uskutočňuje ako:

- a) pravidelná aktivita podľa výchovného programu klubu,
- b) záujmová aktivita formou záujmových útvarov,
- c) príležitostná a sezónna aktivita formou podujatí, súťaží a exkurzií,
- d) spontánna aktivita podľa záujmu detí,
- e) aktivita zameraná na vypracovanie, predkladanie a uskutočňovanie projektov, na ktorých sa zúčastňujú aj deti, ktoré nenavštevujú klub.

(4) Prechod detí do oddelení klubu v rámci školy a do oddelení klubu mimo školy zabezpečuje pedagogický zamestnanec klubu podľa rozvrhu týždennej činnosti.

(5) Ak je dieťa v klube a pokračuje v popoludňajšej výchovno-vzdelávacej činnosti alebo v inej záujmovej činnosti v škole, zodpovedá za dieťa príslušný vyučujúci alebo lektor záujmového útvaru, ktorý si dieťa vyzdvihne v klube.

(6) Pedagogický zamestnanec uvoľní dieťa z klubu len na základe predchádzajúceho písomného oznámenia rodiča alebo inej fyzickej osoby, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu (ďalej len „zákonný zástupca“), alebo zástupcu zariadenia, v ktorom sa vykonáva ústavná starostlivosť, výchovné opatrenie,

predbežné opatrenie alebo ochranná výchova, výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody (ďalej len „zástupca zariadenia“).

§ 3

(1) Klub je v prevádzke počas celého školského roka počas pracovných dní v týždni, spravidla od 6.00 hodiny do 18.00 hodiny. Podľa potrieb zákonných zástupcov je klub v prevádzke aj počas školských prázdnin.

(2) Ak je viac klubov zriadených jedným zriaďovateľom, zriaďovateľ vydá organizačný pokyn,³⁾ ktorý z klubov bude v prevádzke aj počas školských prázdnin.

(3) Dieťa sa do klubu prijíma na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu alebo zástupcu zariadenia. Žiadosť o prijatie do klubu sa podáva spravidla pri zápise do školy.

(4) Do klubu sa prednostne prijímajú žiaci nižších ročníkov základnej školy, ktorí sú prihlásení na pravidelnú dochádzku. Do klubu možno prijať dieťa aj na prechodné obdobie, ktorého dĺžka sa vyznačí v rozhodnutí o prijatí.

(5) Do oddelenia klubu sa spolu s ostatnými deťmi, okrem oddelenia klubu špeciálnej školy a oddelenia klubu vytvoreného zo žiakov špeciálnej triedy v základnej škole, zaraďujú najviac traja žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Za každého žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa počet detí v oddelení znižuje o dvoch.

(6) Rozsah dennej dochádzky dieťaťa prijatého do klubu a spôsob jeho odchodu sa uvedie v osobnom spise dieťaťa. V osobnom spise dieťaťa sa uvedú aj prípadné odchýlky v dochádzke a spôsobe odchodu, pričom všetky **ďalšie zmeny oznamuje zákonný zástupca alebo zástupca zariadenia pedagogickému zamestnancovi oddelenia písomne.**